

Odlišné stanovisko sudcu Petra Straku

**k výroku a odôvodneniu uznesenia ústavného súdu č. k. III. ÚS 621/2023
z 23. novembra 2023**

1. V súlade s § 67 ods. 1 zákona o ústavnom súde pripájam k uzneseniu ústavného súdu č. k. III. ÚS 621/2023 z 23. novembra 2023 odlišné stanovisko, a to čo sa týka výroku, aj jeho odôvodnenia.

2. Ústavný súd uznesením z predbežného prerokovania odmietol ako zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť sťažovateľov – podielových spoluvlastníkov pozemkov, ku ktorým vzniklo vecné bremeno v prospech mesta v zmysle zákona č. 66/2009 Z. z. o niektorých opatreniach pri majetkovoprávnom usporiadaní pozemkov pod stavbami, ktoré prešli z vlastníctva štátu na obce a vyššie územné celky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 66/2009 Z. z.“). Sťažovatelia sa proti žalovanému mestu domáhali náhrady za toto vecné bremeno, a to za obdobie troch rokov od septembra 2016 do septembra 2019. Ich žaloba bola zamietnutá, pretože podľa názoru všeobecných súdov išlo o jednorazovú náhradu, a preto bolo nárok potrebné uplatniť v trojročnej premlčacej lehote, ktorá uplynula 1. júla 2012.

3. V posudzovanej veci bolo podstatné, že zákon č. 66/2009 Z. z. o náhrade za vzniknuté vecné bremeno nehovorí nič. Z rozhodovacej praxe všeobecných súdov (a aj ústavného súdu) je však zrejmé, že o tom, že za takto vzniknuté vecné bremeno by mala patriť vlastníkovi dotknutého pozemku primeraná náhrada, nie sú pochybnosti (definitívne odpovedal na túto otázku najvyšší súd vo svojom uznesení č. k. 4 MCdo 2/2014 z 23. apríla 2015, aj keď toto rozhodnutie bolo z procesných dôvodov zrušené ústavným súdom, pozn.). S odvolaním sa na (novšiu) rozhodovaciu prax (nielen) najvyššieho súdu (2Cdo/194/2018, 8Cdo/17/2019 a 1Cdo/99/2019) však súdy konštatovali, že ide o náhradu jednorazovú. Podľa môjho názoru takýto výklad právnej úpravy nie je ústavne konformný.

4. Na tomto mieste si dovoľím odkázať na moje predchádzajúce odlišné stanoviská v konaní vedenom pod sp. zn. III. ÚS 68/2019 a sp. zn. III. ÚS 340/2021. V oboch prípadoch ústavný súd odmietol obsahovo obdobné sťažnosti z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde] a v oboch týchto prípadoch som so závermi tretieho senátu nesúhlasil.

5. Trvám na tom, že ústavne konformným je len taký prístup, keď všeobecný súd prizná náhradu „v čase“ (t. j. za obdobie zásahu do vlastníckeho práva sťažovateľov v súlade s legitímnymi očakávaniami), a to aj s ohľadom na to, že nejde o prípad, keď by bol právny poriadok (a jeho výklad) bezrozporný.

6. Poukazujem na početné prípady obdobnej povahy riešené všeobecnými súdmi, ale aj ústavným súdom v konaniach podľa čl. 127 ústavy. Samotná právna úprava náhrady za zákonné vecné bremeno bola niekoľkokrát predmetom konania pred ústavným súdom

na základe návrhu všeobecného súdu – či už to bol súlad § 4 zákona č. 66/2009 Z. z. (PL. ÚS 7/2022, PL. ÚS 1/2020, PL. ÚS 24/2020 a PL. ÚS 16/2021), súlad § 12 ods. 6 zákona č. 110/1964 Zb. o telekomunikáciách v znení účinnom do 30. júna 2000 a súlad § 66 ods. 5 zákona č. 351/2011 Z. z. o elektronických komunikáciách v znení účinnom do 31. januára 2022 (PL. ÚS 35/2015, PL. ÚS 15/2021), súlad § 69 ods. 10 zákona č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov účinného do 31. augusta 2012 (PL. ÚS 28/05), súlad § 23 ods. 5 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 182/1993 Z. z. o vlastníctve bytov a nebytových priestorov v znení neskorších predpisov (PL. ÚS 14/2016, PL. ÚS 15/2016, PL. ÚS 3/2022) a vo veci sp. zn. PL. ÚS 7/2022 súlad § 6 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 639/2004 Z. z. o Národnej diaľničnej spoločnosti a o zmene a doplnení zákona č. 135/1961 Zb. o pozemných komunikáciách (cestný zákon) v znení neskorších predpisov. Návrhy všeobecných súdov v týchto veciach však neboli doteraz (až na jednu výnimku – č. k. PL. ÚS 35/2015, pozn.) predmetom meritórneho posúdenia ústavným súdom, ale boli odmietnuté.

7. Samotné plénum (ale aj sudcovia v odlišných stanoviskách k týmto rozhodnutiam) okrem iného poukazovalo na to, že podanie návrhu na začatie konania o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ústavy nebude tou správnou cestou, a to s odkazom na generálnu interpretačnú normu obsiahnutú v čl. 152 ods. 4 ústavy a možnosť ústavne-konformnej interpretácie (pozri uznesenie ústavného súdu č. k. PL. ÚS 7/2022, ale aj odlišné stanovisko [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] k tomuto uzneseniu). Aj s ohľadom na uvedené som toho názoru, že v tomto prípade bolo minimálne potrebné vec meritórne preskúmať.

8. V predchádzajúcich stanoviskách som už poukázal okrem iného na § 561 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého ak možno záväzok splniť viacerými spôsobmi, má právo voľby dlžník, ak nebolo dohodnuté inak, pričom od vykonanej voľby nemožno odstúpiť. Za kľúčové aj naďalej považujem oslabenie práva rizikom premlčania nároku, a to aj z pohľadu možného rozporu s dobrými mravmi (§ 3 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Pomôžem si odlišným stanoviskom, ktoré som vyjadril v konaní sp. zn. PL. ÚS 7/2022 spolu s kolegom Kaššákom a Szigitim, kde sme konštatovali, že tam, kde zákon mlčí, je každý zo spôsobov náhrady len alternatívou, a napriek tomu, že poskytnutie jednorazovej náhrady sa môže javiť pre dlžníka (povinného z vecného bremena) ako najvýhodnejšie (náhrada blízka hodnote veci, jedno konanie), pokiaľ premlčanie oslabuje uplatnenie tohto spôsobu náhrady, potom do času, kým dlžník neurčí spôsob plnenia, sa zánik druhého (menej výhodného) spôsobu nejaví ako dôvodný.

9. Som toho názoru, že vec mala byť prijatá na meritórne posúdenie, a v rámci toho mal ústavný súd možnosť poskytnúť (nielen) sťažovateľom výklad zákona č. 66/2009 Z. z., ktorý by bol ústavne konformný a ktorý by tak zabezpečil sťažovateľom spravodlivú a primeranú náhradu za zásah zákonodarcu do ich vlastníckych práv (a to bez ohľadu na to, že plne rozumiem potrebe zavedenia vecných bremien *ex lege* v určitých situáciách). V závere poznamenávam, že aj názory o jednorazovej náhrade môžu byť predmetom prehodnotenia zo strany všeobecných súdov, keďže dlhodobým neriešením konečného usporiadania sa už vytráca zmysel a cieľ dotknutého inštitútu vecného bremena, ktorý mal byť len o dočasnom

riešení. Doba štrnásť rokov od jeho zavedenia je už aj so zreteľom na ťažkosti s pozemkovými úpravami prídlhá.

V Košiciach 23. novembra 2023

Peter Straka
sudca